

tisztázzuk, hogy miről beszélünk. Nyugat nagyságának csak pár évszázad óta van értelme. Nagy Károly bizony elég kicsiny császár Dzsingizkánhoz, vagy Timur Lenkhez viszonyítva, akinek birtokában volt Ázsia fele s aki két nap alatt tönkrevverte azt a török sereget, amely röviddel azelőtt megsemmisítő vereséget mért Nikapolynál az egyesült kereszténységre. Marco Polo a legkevésbé sem volt csodálattól eltelve Velencétől, amikor Kinában millió lakosnál nagyobb városokat látott. Mit jelent a XVI. századbeli Valois-k udvara a perzsa királyok, a kínai és japán császárok udvarához képest? Párizs még sikátorok zavaros szövevénye, amikor a perzsa építészek Iszpahánban már négy faszoros, széles sugárutakat terveznek s megépítik a Királyi Teret, mely akkora, mint a mai Place de la Concorde. Versailles ugyancsak jelentéktelen, ha a pekingi *Tilos várossal* hasonlítjuk össze. Viszont egy évszázad alatt mindez megváltozott. Miért? Mert — a Nyugat felfedezte, hogy az ész leghatékonyabb tevékenysége nem az ember, hanem a dolgok meghódítása.

Egyetlen fehér, fekete vagy sárga civilizáció sem kezdődik a harcossal, hanem a jogással vagy a pappal, aki civilizálta a harcost. A civilizáció ott kezdődött, hol az érv érvényre jutott a ténnyel szemben. Minden eddigi civilizációhoz hozzátartozott az öntudat, s a *másik* tisztelete. Ami azonban a miénkben új, az nem az, hogy az ember felszabadult, — ez még nem történt meg, — hanem, hogy felszabadulhat. Ezzel párhuzamosan ismerték fel, hogy előnyösebb átadni, mint elrejtteni az új ismereteket. Nyugat alkotó erényei a hierarchia megszüntetéséből születtek s annak a társadalomnak a halálából, amely annyival kevésbé volt „nyugati”, mint a miénk s annyival közelebb állott Ázsiához. A regresszív értelmiségi hierarchiája nem Nyugat, mégcsak nem is Róma, hanem India.

...Nyugat nem a rend értékét fedezte fel, hanem a rendet szakadatlanul változtató tett értékét. Amit a 64 értelmiségi a Nyugat történelmi nagyságának nevez, azt annak köszönheti, hogy számára az emberért való harc tárgya nem csupán az ember; hogy a mérnököt a katona fölé helyezi; hogy Descartestól Marxig az ősi mágus szemével nézte az élő és halott dolgok végtelen világát, amit legyűr, maga alá vet s mindenki rendelkezésére bocsát. Nyugat feltalálta a mennyiség civilizációját, abban a világban, mely csak a minőség civilizációját ismerte. S a mi feladatunk, hogy visszaadjuk a minőséget az embereknek s hogy a vér és az éhség után kinyissuk mindenütt azokat a könyvtárakat, amiket Berlinben elégették." (A. B.)

FILM. CSUPÁN FILM — AZ IGÉRET FÖLDJE. Ujabban mindenfelé *Az Igéret Földje* címen egy filmet pergetnek. Pergetik itt Palesztinában, az ígéret Földjén is. S kétségtelenül: a tömeg özönlik, nézi az ismerős képeket és találgatja, hogy a film mit talált érdemesnek életéből szétvetíteni a világba. A film pereg. Jeruzsálem. Templomok, papok, sikátorok. Omar mecset, Jézus sirja, Keleti Fal. A mult. Szertartások, szakállas alakok, vallási uniformisok. Ezen azonban már túl vagyunk. S a fiatal bevándorlók dala zendül fel az új életről. A képek vonulnak. Mind ismerős. Valamennyi át- meg átszöve a jelen száz és száz vonatkozásával. Tel-Aviv: egymásradobált betonház-egyveleg. Ám hol maradnak az ismerős sikátorok, ahol ilyenkor, esős időben, félméter magas víz önti el a fabarakokat? Nem, ezt nem mutatta be a film! De pereg a film. Valahol a mezőn énekelve munkások vonulnak, hármassorokban, büszkén, ahogy az új élethez illik... Oh, ezek a munkábamenések, bokáig süppedő mély homokban, sárban a narancsültetvények felé, ahol... Ime, hogy buzog a fénykép-

által ötszörösen megnagyított betontölcsérekből a viz, amit oly' kedélyesen vezet az öntözőárkokba szerte egy munkás. (Mit tudja a külföldi néző, hogy annak a szerszámnak a használata, amit ez a munkás tart a kezében, tilos valamennyi kulturállamban, a fizikumot romboló hatása miatt.) A film azonban pereg. Fölszántott mező. Zöldelő ültetvények. Nemrég erre még beduinok legeltették a nyájaikat... Hová lettek ezek a beduinok? Van-e még mező, ahol legeltethetnek? S van-e még nyáj, amit legeltessenek? Ugyan! Nézd a súlyos szőlőfürtöket, a zsidó mezőgazdaság haladását! Nézd a zsidó ipar fejlődését! Ime, a több ezer orsóval dolgozó selemgyár. (Hogy a film vetítésekor ez a gyár már csődbe jutott és becsukta kapuit, ez — a filmnek — nem számít.) Vagy: ime a nemzeti büszkeség: a műfogyár. (Ez viszont azért nem költözött át Ciprus szigetére, mert a Zsidó Szakszervezet biztosította az olcsó munkaerő szállítását, miután „az építés az ország fejlődésének az alapja”.) Vagy: zúg a betonkeverőgép, csikorog a betonfelvonó. Az ismerős hangzavar nyomán föl villan egy kép... A betonfelvonó elromlott. A munka sürgős. Lendül a, vödör a hirtelen összetákoltt állványokon, kézről-kézre, emeletről-emeletre. A keverőgép diktálja a tempót. Az állvány recseg, az emelkedő vödrökkel együtt emelkedik a méltatlankodás... „Nem szabad így tovább!”... De nincs megállás. Vödör fel, vödör le... „Még szerencsétlenség történik!”... Valami deszka recsen s a legfelső állványon dolgozó munkás összetört tagokkal terül el a földön. — Temetésén a Zsidó Szakszervezet kiküldöttje beszél: „Nem te vagy az első és nem te leszel az utolsó. S mi szívesen hozunk áldozatot az országépítés oltárán... Amíg a zsidó munkásság vérének és verejtékének adja az országépítésért, addig a zsidóság minden rétege...” Pereg a film. Egy mezőgazdasági közösség étterme. Itt született a film sláger, az „őrség” dala. De csak a dala, mert az őrséget nem mutatják, amint ott ül az ültetvények vaskapui előtt. Nem mutatják a földjüktől és munkájuktól megfosztott arabokat, amint messziről nézik a szöges drótsövény mögött elterülő földet, mely nemrég még az övék volt, s ma még munkalehetőséget sem nyújt nekik. Ez hiányzik. De ismételten föl bukkan a templom, az imaköpeny, a talmudista ifju, hogy el ne felejtjük: a Zsidó ország ez. A Zsidóország, ahol a fajgyűlölet együtt nő a klerikalizmussal, ahol a nemzeti élet első megnyilvánulása a vallási szervezetek erősödése mellett az a titkos fegyveres alakulat, mely a Zsidó Birodalom további kiterjesztésére hivatott.

Ez a film. A mai Palesztinából tehát nagyon keveset mutat, g amit megmutat, azt is hamis beállításban. Ez viszont érthető. A film propaganda célokat szolgál. (Tel-Aviv)

Bálint János

FORDULAT A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYARSÁG KULTURÁLIS ÉLETÉBEN. Hosszú szünet után ismét mozgást érzünk a csehszlovákiai magyarság kulturális életében. A változatlanul mélyenszántó gazdasági válság létében támadja meg az értelmiségi fiatalságot. Minden, a megkönnyebbülésbe vetett hit hiu reménykedésnek bizonyult. A fasiszta-irredenta revíziós politikája szárazon rekedt. A legújabb felvetett „magyar egység” jelszava és az óvatosan megpendített aktivista húrok csak élesebben domborítják ki az eddigi vonal teljes csődjét. A hangoskodó és haladó mezben tetszelgő polgári aktivizmus ugyancsak tehetetlennek bizonyult a felgyülemlett sorsproblémákkal szemben. A kiérés felé siető események morzsoló malomkövei közt észrevehetően veszt vonzóerejéből. Az értelmiségi fiatalság elégedetlensége egyre újabb hullámokban jelentkezik. Az egész réteg meg nem szűnően új hatások befogadására vált alkalmassá.